

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РИСІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. В Україні рисівництво є невід'ємною складовою частиною зернового господарства. Нині в Україні виробництво рису займаються в Херсонській, Одеській областях та в Автономній Республіці Крим. Сприятливі природно-кліматичні умови зони рисосіяння України, наявність побудованих рисових зрошувальних систем (РЗС) дають можливість одержувати високі врожаї високоякісного зерна рису.

Вітчизняна рисова крупа визнана як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку як високоякісний продукт харчування, що користується попитом у споживачів. У даному аспекті підвищення рівня ефективності виробництва продукції є найважливішим завданням для виробника і рішення цього питання повинні сприяти не тільки заходи на рівні держави, а й на регіональному рівні. Тому сьогодні актуальним є питання збільшення обсягів виробництва зерна рису, враховуючи агротехнічні, економічні й екологічні вимоги при його вирощуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У даній науковій роботі наведено аналіз результатів останніх досліджень наукових співробітників Інституту рису НААН України в контексті забезпечення галузі рисівництва. Якщо проблеми функціонування галузі рисівництва на рівні держави дослідженні достатньою мірою, то ряд важливих аспектів підвищення ефективності виробництва та формування ринку зерна в природно-економічних зонах і окремих областях потребують додаткового розгляду.

Формулювання завдання дослідження. Основним завданням цієї роботи є дослідження сучасного стану функціонування галузі рисівництва, визначення основних показників економічної ефективності виробництва рису. В роботі використанні окремі елементи методики оцінки ефективності ґрунтозахисної системи землеробства та інтенсивних технологій вирощування зернових культур.

Проте, якщо проблеми функціонування галузі рисівництва на рівні держави дослідженні достатньою мірою, то ряд важливих аспектів підвищення ефективності виробництва та формування ринку зерна в природно-економічних зонах і окремих областях потребують додаткового розгляду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи з 1990р., у галузі рослинництва відбувалося зменшення обсягів виробництва продукції, що є наслідком зниження технічної забезпеченості, зменшення кількості внесених органічних і мінеральних добрив, засобів захисту рослин, що, у свою чергу, було викликано диспаритетом цін, кредитною і податковою політикою, які сформувалися не на користь сільського господарства. Всі ці несприятливі економічні умови, що були характерні для всього агропромислового комплексу України, також мали негативний вплив на розвиток галузі рисівництва.

Сучасний етап розвитку рисосіяння характеризується вдосконаленням селекції, агротехніки, нових сортів рису, способів і технологій його вирощування.

Розвиток галузі рисівництва, це забезпечення продовольчих потреб населення на внутрішньодержавному ринку пов'язані необхідністю зростання ефективності вирощування рису, можливістю підприємств-виробників витримати конкуренцію із імпортною продукцією.

В Україні найбільший спектр сортів та репродукцій насіння рису представлений в зоні рисосіяння Херсонської області. Це обумовлено тим, що в Україні провідне місце в рисосіянні займає Інститут рису НААН України. Співробітниками інституту реорганізована й удосконалена система насінництва рису, що дозволяє повністю задовольнити потреби галузі рисівництва України високоякісним насінням.

Найвищий валовий збір рису в Україні був у 2010р. – майже 148 тис.т при середній урожайності 50,5 ц/га. Діаграма (рис.1) відображає структуру виробництва рису за регіонами.

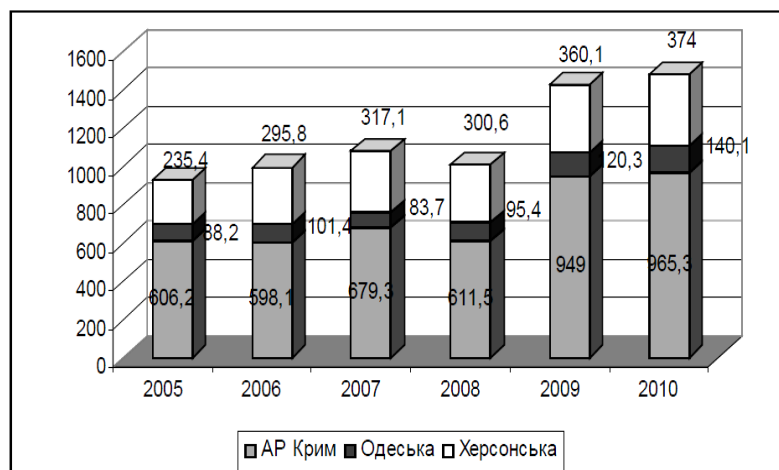

Рис.1. Валовий збір рису, тис. ц

Порівняно з 2005р. валовий збір рису в Україні збільшився на 37,2%, врожайність – на 14%, площі, з яких зібрано врожай,- на 27,0%. Тобто, збільшення валового збору відбувається в більшій мірі за рахунок збільшення площ, а не за рахунок інтенсифікації виробництва та збільшення врожайності.

Ця ситуація зумовлена рядом чинників:

По перше, технологічні фактори негативного впливу на ситуацію в галузі пов'язані з тим, що порушується науково обґрунтована сівозмiна, технологічна дисципліна, не обґрунтовуються норми і строки внесення добрив, проведення агротехнічних заходів, системи зрошення майже на 50% і потребують постійного ремонту.

По друге, організаційно-економічні фактори пов'язані з тим, що в процесі реформування нові власники не завжди мають можливостей для своєчасного ремонту та підтримки у робочому стані внутрішньогосподарської мережі каналів і гідротехнічних споруд. Короткострокові договори оренди на розпайовані земельні ділянки спричиняють економію коштів шляхом спрощення і здешевлення технології вирощування рису. В сучасних умовах господарюючі суб'єкти працюють у режимі постійного зростання цін на засоби захисту рослин від шкідників і хвороб, мінеральні добрива, паливно-мастильні матеріали, енергоносії, насіння та інші види витрат, тому собівартість рису по країні зростає.

По третє, екологічні чинники, в порівнянні з іншими галузями, мають більш вагомий вплив на розвиток і результати виробництва рису.

Підприємства намагаються реалізувати рис уже після переробки або зберігають врожай для реалізації в наступному році при більш сприятливій ціновій ситуації. В умовах реалізації продукції на ринку підприємства за останні роки мають досить сприятливу ситуацію щодо співвідношення ціни і собівартості. Що стосується собівартості, то вона значно збільшилась – у 2009р. на 84%. Ціна реалізації рису також значно зросла. Зростання ціни на рис спричинено в основному зростанням попиту на ринку, адже споживачі віддають перевагу рису вітчизняного виробництва, який має вищі якісні і поживні властивості, порівняно з імпортом. Крім того, останнім часом ціни на споживчому ринку, особливо на крупи, мають тенденцію до зростання через ажіотажний попит.

Виробництво рису залишається ефективним і економічно вигідним для рисосіючих господарств за умови забезпечення високої врожайності рису, і завдання це сьогодні може бути успішно вирішене на основі впровадження у виробництво інноваційних і

ресурсозберігаючих технологій із мінімізацією негативного впливу на зовнішнє середовище. В цьому і полягає основа зростання ефективності вирощування рису.

Висновки. Головним завданням, на досягнення якого спрямовується розвиток сучасного сільськогосподарського виробництва, є отримання високих економічно виправданих рівнів урожайності екологічно чистої сільськогосподарської продукції. Зростання виробництва обумовлюється попитом на продукцію, і саме він визначає необхідні обсяги виробництва зерна рису для задоволення потреб внутрішніх оптового і роздрібного ринків. При цьому підвищення врожайності рису треба розглядати як визначальний напрям у розвитку галузі рисівництва України.

У результаті здійснення заходів з інтенсифікації виробництва зерна, упровадження нових сортів і прогресивних технологій в галузі рисівництва буде досягнуто стабілізації та збільшення валових зборів зерна рису.

Анотація

У статті визначено основні напрями підвищення виробництва і реалізації галузі рисівництва в Україні.

Ключові слова. Рис, ринок, зернові культури, рисівництво, економічний розвиток.

Аннотация

В статье определены основные направления повышения производства и реализации отрасли рисоводства в Украине.

Ключевые слова. Рис, рынок, зерновые культуры, рисовниц-тво, экономическое развитие.

Annotation

In the article basic directions of increase of production and realization of industry of rice-grower are certain in Ukraine.

Keywords. Rice, market, grain-crops, рисивніц- тво, economic development.

Список використаних джерел:

1. Дячок Н.С. «Конкурентоспроможний вітчизняний рис»: підручник / Н.С. Дячок. – Київ:Либідь, 2005. – 318с.
2. Кропивко С.М. «Рисова імперія»:підручник / С.М. Кропивко. –Ровно:Премія. – 2006. – 422с.
3. Петрушенко М.О. «Проблематика рисосіяння в Україні»: підручник / М.О. Петрушенко. – Харків:Знання, 2007. – 517с.
4. Романеско Г.А. «Економиа и организация производства риса»:підручник / Г.А. Романеско. – Миколаїв:Колос, 2006. – 224с.